

K. II.
5261

DR. HORIA I. URSŪ

BASTIONUL DE RĂSĂRIT
AL EUROPEI:
POPORUL ROMÂN

BUCUREȘTI

1941

8625

Nu se împru-
mută acasă.

DR. HORIA I. URSU

BASTIONUL DE RĂSĂRIT
AL EUROPEI:
POPORUL ROMÂN

8625

BUCUREȘTI

1941

k. II.

5261

Ștefan cel Mare, Domn al Moldovei (1457—1504).

BASTIONUL DE RĂSĂRIT AL EUROPEI: POPORUL ROMÂN

Configurația geografică a ținutului mărginit de trei fluvii mari europene — Dunărea, Nistrul și Tisa — ținut de organică întruchipare geo-politică, având în mijlocul său fortăreața naturală a platoului transilvănean, a determinat desvoltarea unui popor, ale cărui origini se pierd în negurile îndepărtate ale istoriei, dar a cărui existență a devenit o permanență a acestor meleaguri.

Ținutul acesta, cu aspect de cetate medie-vală, prin așezarea sa — la răscrucea drumurilor de pretutindeni — fatal a constituit și vadul marilor migrațiuni ale popoarelor europene și apoi ale cruntelor năvăliri asiatice.

Astfel, poporul care a fost hărăzit de Dumnezeu să locuiască această fortăreață naturală, a avut și misiunea de a apăra veacuri dearândul — prin însăși lupta sa pentru existență — suferind mari transformări organice, civilizațiile mediteraneene sau apusene.

Incepând cu marile migrațiuni antice, popoarele care au luat drumul din est către sud sau vest, s'au oprit vremelnic, de fortăreața naturală a Carpaților sau de Dunăre, dar și de rezistența opusă de poporul autohton, pe care dacă l-au putut birui, a trebuit să-l accepte, fiind singurul cunoscător al locurilor, singurul obișnuit cu exploatarea bogățiilor fără seamăn ale ținutului, pe care cei ce le-au râvnit, nu le-au putut căpăta decât cu prețul supunerii populației aborigene.

* * *

În veacul I înainte de Hristos, puternicul imperiu al regelui dac Buerebista, a însemnat primul prilej de organizare politică a bastionului ce-l constituia regiunea Carpato-Dunăreană.

Cezar și-a dat seama că acest imperiu — atât de puternic în răsăritul Europei — domina întreaga lume barbară. Intenția sa de a cuceri Dacia — nerealizată din pricina morții sale — a fost izvorâtă și din necesitatea de a asigura imperiului Roman, stăpânirea asupra acestui bastion.

Astfel, unul din motivele pentru care Traian a cucerit Dacia a fost și acela de a organiza, în cadrul Imperiului Roman, numerosul popor dac,

care prin aşezarea sa putea constitui un fel de organizaţie grănicerească, către frontiera cea mai periclitată a imensului imperiu.

Ridicarea puternicilor cetăţi pe ruinele celor dacice, puternicile « valuri » ridicate de legionari şi numeroasele legiuni aduse, stau mărturie pentru aceasta.

În timp ce slăbirea Imperiului roman, permitea tot mai mult pătrunderea popoarelor germanice în spaţiul său, înăuntrul bastionului Carpato-Dunărean — şi chiar dincolo de el — se efectua procesul de contopire a elementelor cuceritoare, cu poporul autohton dac; căci peste spiritua-litatea dacică, destinul pune pentru istorie, sigi-liul Romei glorioase. Sub asemenea auspicii luă fiinţă poporul român, care este prin urmare urmaşul poporului Traco-Dac, aborigen, altoit cu sânge roman.

Către mijlocul secolului III, Romanii nu mai pot rezista în Dacia, ajungând ca la 271, Împăratul Aurelian să decreteze, în mod oficial, retragerea legiunilor romane pe linia II-a de rezistenţă, pe care o constituia Dunărea.

Astfel peste tânărul popor Daco-Roman, lipsit de unitatea politică realizatoare a posibilităţilor de rezistenţă, începe iureşul — cel care va părea fără sfârşit — al năvălirilor de veacuri.

Marile migrațiuni germano-slave, cât și năvălirile asiatice, au produs Europei întregi prefaceri seculare.

Atât față de intermigrațiunile europene, cât și mai ales, apoi, față de năvălirile mongolice, regiunea Carpato-Dunăreană a opus nu numai o rezistență geografică ci și una umană, cu caracter pasiv, căci niciun popor nu a reușit să statornicească coabitarea sa cu poporul român. Aceasta s'a datorat faptului că poporul autohton român — deși lipsit de unitate politică sau de puternice organizații militare — a posedat o atât de indestructibilă legătură cu pământul său, încât a putut rezista, fiind doar nevoit a accepta aproape un mileniu, vremelnica stăpânire a popoarelor căutătoare de pământ roditor și bogăție.

Incetul cu incetul, în timp ce se statornicea blocul romano-germanic apusean, în răsăritul Europei, poporul român își manifesta existența și posibilitățile sale de rezistență, deși răsleț din punct de vedere politico-militar, permanent însă prin producția muncii sale.

Astfel — la un moment dat — după dispariția Hunilor și apoi mai târziu după înfrângerea Avarilor de către Carol cel Mare, prin ajungerea influenței romano-germanice la Tisa, se întrezărea pentru istorie, reluarea legăturii

dintre apus și bastionul de răsărit al Europei, pe care îl constituia blocul aborigen al traco-romanității.

Venirea Ungurilor pe urmele Hunilor — a căror moștenire de altfel o revendică — a avut dintr'un început aspectul integral a celorlalte invazii asiatice. Ani de-a rândul Europa apuseană — care începuse a-și vindeca rănila năvălirilor anterioare — suferă de pe urma distrugerilor provocate de Maghiari.

În anul 955, Otto cel Mare bate cumplit pe Unguri la râul Lech, barându-le astfel drumul către apus, ceea ce i-a determinat a lua calea de prădăciuni a răsăritului european.

În aceea vreme, dela Maramureș și până în munții Pindului, se aflau organizații politico-administrative românești, care începuseră a se consolida în limitele câtorva deceni de relativă liniște.

Astfel că năvălirea Ungurilor în Transilvania, a întâmpinat puternica rezistență a « ducatelor » valache, ai acelor « Dux Blacorum » sau « Dux Utrasilvanus » (Anonymus. c. XXVI) fapt pe care însăși cronicile maghiare îl mărturisesc.

Se părea însă, că asemenea Hunilor, Maghiarii așezați în pusta Panonică vor dispărea, căci atunci — puțin înainte de anul 1000 — erau ultimii năvălitori asiatici, așezați în centrul unei

Europe creștine, statornicită oarecum. Pe de altă parte, Maghiarii constituiau un factor de neorânduială și prin prezența lor rupeau legătura dintre apus și răsărit, atât de necesară pentru a preîntâmpina înaintarea musulmană, sub forma invazilor turco-tătare ce aveau să vină.

Se pare că dându-și seama că vor dispărea, Maghiarii, ascultând de îndemnul celui providențial rege Ștefan, se creștinară, preferând credința catolică apuseană — cu avantajele sale politice — credinței ortodoxe a popoarelor răsăritene, față de care dorința de stăpânire a poporului lui Arpad și Tuhutum, căpăta prin aceasta, generoasa oblăduire a papalității.

Astfel poporul asiatic — care cu puțini ani în urmă era blestemat de întreaga Europă creștină — devine un « Regat Apostolic », cu misiunea specială, încredințată de Papă, de a stârpi « erezia » răsăriteană.

La adăpostul acestei « apostolice misiuni », prea proaspeții reprezentanți ai civilizației catolice apusene, încearcă să oprească fenomenul de creștere și consolidare a organizațiilor politico-administrative românești, consolidare care de astfel avea funcția — bine determinată pentru istorie — de a constitui bastionul răsăritean al Europei, în limitele unei cetăți naturale.

Dacă regii maghiari nu au putut să-și impună dominația lor politică la răsărit de Carpați sau să împiedice îndeplinirea efectivă a menirii poporului român, în schimb au reușit să înșele Europa, asumând, teoretic, funcția de grăniceri ai Europei, îndeplinită din ce în ce mai vădit, de către poporul român.

Căci dacă regii maghiari nu putuseră îndeplini « misiunea apostolică » de a stârpi ortodoxismul răsăritean cercară pur și simplu a-și lua asupra lor rolul de apărători ai occidentului împotriva Tătarilor mai întâi și apoi ai Turcilor.

De fapt, față de amândouă aceste invazii asiatice, Ungurii nu s'au putut apăra pe ei însăși și dacă au existat totuși câteva veacuri, aceasta se datorează exclusiv îndârjitei rezistențe, opuse de puternicele personalități românești, care au avut darul de a polariza energiile risipite ale poporului român.

Incepând cu permanentele amenințări de prădăciuni Cumane și Pecenege, și apoi față de invazia Tătarilor dela 1241, regatul Maghiar s'a dovedit incapabil a duce singur lupta. Aceasta este rostul colonizării graniței de răsărit a Transilvaniei cu acei « hospites regii » care erau Sașii, cu Secui, cât și aducerea ordinelor militare de călugări.

De fapt, așa precum au suportat și prima izbitură a invaziilor anterioare, șocul năvălirilor

tătărești, a fost suportat de Români. Desigur că micile cnezate și voievodate din Moldova și Muntenia nu au putut rezista, dar Românii din Transilvania, mai bine organizați în vremea aceea în cnezate și voievodate, mai cu seamă Maramureșenii, au făcut față Tătarilor și în largă măsură au contribuit la respingerea lor din veacul XIV-lea. Ne gândim pentru aceasta la Dragoș, apoi la Bogdan — întemeietorul Statului Moldav — sau la un Andrei fiu al lui Lațc, care în calitate de Voievod al Transilvaniei, fiind și comite al Secuilor, alungă pe Tătari în 1345 până la Marea Neagră.

Acestea sunt numai câteva exemple, care ilustrează rezistența Românilor din Nord-Est, față de pericolul tătar.

Venirea Turcilor la sfârșitul secolului XIV, și puternica lor expansiune armată, găsește poporul român gata de rezistență, înjghebat în limitele a trei mari principate: Marele Voievodat al Țării Românești, Marele Voievodat al Moldovei și Marele Voievodat al Transilvaniei, acesta din urmă găsimu-se sub suzeranitatea coroanei feudale maghiare.

După bătălia dela Nicopole (1396), când cavaleria apuseană, Sigismund regele Ungariei și Mircea marele Voievod al Țării Românești, au suferit o decisivă înfrângere, luptele la Dunăre cu

Turcii, le susțin de acum Români, nu un singur Voievodat, ci toate trei, alternativ, dar în permanența aceluiași ideal creștin. Din această pricină, înaintarea Turcilor în Europa Centrală a fost zădărnicită timp de peste un secol.

Primele două decenii ale veacului XIV, Țara Românească, prin conducătorul său Mircea Voievod, are funcția de stăvilă a tăvălugului turcesc în plină desfășurare. Chiar mai mult decât aceasta, Mircea care reușește a obține o victorie la Rovine împotriva lui Baiazid I — învingătorul dela Nicopole — ajunge de a se amesteca în luptele de succesiune la tronul sultanilor otomani.

Rezistența Țării Românești a permis consolidarea Moldovei și prin aceasta puțința de continuare a luptei.

Dar în acest timp, așa precum cu decenii înainte, Maramureșul, Beregul și Ugocea românești, avuseseră un important rol împotriva Tătarilor, împotriva Turcilor, însemnătatea aceasta revine Românilor din Sud-Vestul Transilvaniei și Banat.

Regalitatea maghiară — cu concepția feudală pe care o imprimaseră Angevinii, veniți cu acest obicei din apus — era neputincioasă a ține permanent armata către Dunăre, o armată pe care o recrutau greu și care își avea folosința sa și

în Europa Centrală, unde interesele regilor maghiari erau mai mari.

Astfel că apărarea Banatului și a Sudului Transilvaniei — porțile Europei Centrale — a revenit Chenezilor și Voevozilor români, acelor nobili români sau viteji înobilați apoi, cari cunoșteau mult mai bine locurile — fiind aborigeni — și prin aceasta puteau duce cu mult mai multă ușurință acele lupte de « guerillas » pe care le indicau situația geografică.

Crearea oficială a acelor « districtus olachales » nu a făcut decât să consfințească o situație de fapt, căci aceste județe românești luptătoare erau pline de așa numitele « villae olachales » sau « chenesiales » din care se recrutaseră cei mai buni ostași în campaniile contra Turcilor sau chiar în luptele Europene. Din aceste regiuni se ridică nobili luptători dăruți cu moșii și castele; așa ajunge un Ioan, fiu al lui Dragomir « Olachus » — înrudit prin soția sa cu neamul lui Dragoș — mai mare peste întreaga tabără armată a regelui Ungariei («... magister agasonum »).

Precum Sigismund va răsplăti la 1419, pentru luptele cu Turcii, pe un Valentin « Olachus » cu chenesiatul Românilor din Ieud (avea 75 km. p.), tot așa cu 10 ani în urmă dăruiește cetatea Inidoara, cu tot ținutul său — tot pentru

fapte de arme — lui Voicu, al cărui fiu este Ioan de Inidoara.

Atunci când Țara Românească, obosită de lupte, părea că va cădea sub Turci, un român transilvan ridică sabia rezistenței lui Mircea Voievod și o poartă victorios ani dearândul pe întinsul întregii Peninsule Balcanice, chiar împotriva celui mai mare dintre sultanii otomani, Mohamed II cuceritorul Constantinopolului.

Familia lui Ion de Inidoara ca și multe alte famili nobile românești din Hațeg și Banat, a dat și o seamă de alți luptători. Așa putem aminti la 1411 pe un Iuga vice-conte de Caraș, un Ceoina, care la 1450 este Ban al Severinului, pe un Căndea, sau pe nobilii de Măciș.

Personalitatea lui « Ion Corvin de Huniade », nu a făcut decât să urce pe culmi de glorie lupta pe care o duceau de deceni Hațeganii și Bănățenii, ajutați de restul Transilvaniei, de Țara Românească sau chiar de regatul maghiar al cărui scut erau.

Insuși Ioan Voievod de Transilvania a fost integral ajutat de sumedenie de « viteji » și « cheneji » români, și după cum mărturisește peste puțină vreme istoricul maghiar Verancics, pe toți îi răsplătește cu prisosință.

Chiar Maramureșenii luptau sub steagul și îndemnul lui Ioan de Inidoara. Astfel lângă Me-

hadia capăta posesiune Simion din Cuhea — fosta reședință a Voievozilor maramureșeni — care luase parte la campania din 1443, când Ion Corvin de Inidoara ajunsese la « hotarele Romaniei ». Fratele acestui Simion, Gheorghe Mareș, cade în luptele cu Turcii. Se mai pot aminti și alți Maramureșeni, ca Mihail al Tatului sau Bogdan din Zalova, cari ca și Dan Sușca sau Gostolan din Săcel vin cu trupe de țărani. Lista chenezilor Bănățeni, Inidoreni, sau Hațegani este mult mai lungă. Am amintit pe Maramureșeni numai pentru a se vedea că unitatea Românilor, în slujba acestui mare ideal creștin a fost perfectă.

Dar Ioan Corvin, nu a polarizat numai energiile și virtuțile Românilor din Transilvania, ci a fost și un reprezentant al celorlalte două mari voievodate românești, pe care le ținea sub influența sa. Astfel în Februarie 1450, Bogdan Voievodul Moldovei, scria din Roman lui Ioan Corvin: «... Țara Domniei Mele și Țara Domniei Tale una să fie...» Faptul este semnificativ, cu atât mai mult, cu cât puțin mai târziu, la 1472, Sașii din Brașov, în numele locuitorilor Țării Bârsei, scriau lui Ștefan cel Mare — continuatorul lui Ioan Corvin întru apărarea Europei, vrea să zică atunci când Moldova avea funcția de reprezentantă a rezistenței românești

— în felul acesta: «... Multă sănătate și slujbă aducem înaintea de toate Măriei Tale, ca unul care ești ales și trimis de Dumnezeu pentru cârmuirea și apărarea Transilvaniei...».

Ajuns guvernator al Ungariei, faima lui Ioan Corvin de Inidoara a fost europeană, devenind una din marile personalități ale secolului XIV prin luptele sale împotriva Turcilor. Însăși Papa Calixt III, într-o scrisoare din 24 August 1457, îl consacră, numindu-l «cel mai viteaz atlet a lui Hristos» («Ab unico Christi fortissimo athleta Iohanne Vaivoda »).

După un an dela moartea lui Ioan Corvin, sub zidurile Belgradului, pe care Mahomed II nu l-a putut cuceri, prin urmare în momentul când Europa Centrală era din nou amenințată de imperialismul otoman, în suita de rezistențe românești se ridică Ștefan cel Mare care întruchipează prin lupta sa de aproape o jumătate de veac, cea mai puternică personalitate a răsăritului european, până'n secolul XVI.

1475, după căderea Caffei, celelalte cetăți italiene din Marea Neagră și Mangopul nu au putut rezista.

Dar Mahomed al II-lea, așa precum fusese oprit la Belgrad — care era cheia Dunării și a drumului către Europa Centrală — găsește în Moldova un puternic stăvilă în drumul către

răsăritul Europei, ajutată la rândul ei de cele două puternice cetăți Chilia și Cetatea Albă.

Europa întreagă începuse a trăi puternica temere a invaziei turcești. Și de data aceasta primul atac va fi dat părților românești și anume împotriva Moldovei, puternică și vădit ostilă planurilor de expansiune otomană.

În Ianuarie 1475, 120.000 de Turci, sub comanda Pașei Soliman, — o formidabilă expediție pentru aceea vreme — atacau Moldova. În zadar Ștefan cel Mare a cerut ajutor regilor vecini, în zadar scria Papei, din Vaslui, cu o lună înainte de venirea Turcilor: «... Incredințăm pe Sfinția Voastră, că suntem cu totul gata (paratissimii), cu tot sufletul și toată puterea pe care ne-a dat-o Dumnezeu să luptăm pentru creștinătate cu toate forțele noastre... Principii prea puternici să rânduiască în așa fel ca noi să nu luptăm singuri, ci cu ajutorul acelor principii...». Nimeni însă nu i-a trimis niciun ajutor, dar întreaga Europă a primit cu mare entuziasm, desăvârșita victorie a lui Ștefan cel Mare dela Vaslui.

Dezastrul Turcilor este confirmat de toate izvoarele contemporane, chiar turcești. Astfel scrie Nesri: «... au căzut acolo mulți martiri și foarte mulți au rămas prizonieri...». «... Niciodată armatele turcești nu au suferit

un dezastru atât de mare » spunea o rudă a sultanului.

Papa Sixt IV, reprezentantul apusului creștin, bucuros că a scăpat pentru un moment de amenințarea turcească, elogia în felul următor pe Domnul Moldovei: «... Faptele Tale, săvârșite până acum cu înțelepciune și vitejie contra Turcilor infideli, inamicii comuni — scria el — au adus atâtă celebritate numelui tău, încât ești în gura tuturor, și ești în unanimitate foarte mult lăudat...».

Dar victoria lui Ștefan cel Mare avea să aducă și toată urgia puterei turcești asupra Moldovei, care în felul acesta își împlinea funcția sa de fortăreață răsăriteană a Europei. Turcii pregătesc o puternică expediție, condusă de însuși Mohamed al II-lea. Din nou apelurile lui Ștefan cel Mare vor rămâne zadarnice, căci sumele de bani colectate în apus, sunt luate pe seama sa, de către Matei Corvinul.

Din nou singur în fața urgiei turcești, la 1476, Domnul Moldovei, știe să reziste, amânând pentru câteva decenii înaintarea turcească. Și trebuie să se țină seama, că el lupta victorios împotriva Turcilor, în timp ce Polonia și Ungaria nu numai că nu l-a ajutat, dar i-au arătat dușmănia pe care el a știut s'o stâmpere cu sabia sa puternică.

Ca și Ioan de Inidoara, Papa l-a numit pe Ștefan cel Mare « athlet a lui Hristos ».

Politica lui Ștefan cel Mare a făurit Moldovei un puternic fundament, atât de necesar existenței și prin acesta rezistenței sale, prin gama tuturor vicisitudinilor ce avea să treacă și prin aceasta a creat o bună stare sbuciumatei regiuni Carpato-Dunărene.

Dar Turcii se găseau în plină expansiune. Această forță gigantică în desfășurarea sa către apus, nu a putut fi definitiv oprită de bastionul românesc, lăsat singur să lupte. O Europă la început de renaștere și reformă, împărțită de certuri religioase sau politice — dictate de interesele egoistice ale caselor regale sau imperiale — nu putea face față și nu se putea solidariza — deși era și în interesul său — pentru a susține stavila ce se închegase cu greu într-o oprire a imperialismului otoman.

Peste două decenii dela moartea lui Ștefan cel Mare, Ungaria atacată la rândul său nu poate rezista și cade devenind Pașalâc turcesc. Izbindu-se de bastionul ce-l constituia regiunea Carpato-Dunăreană și de vitejia armelor române din cele trei Principate, forța de expansiune turcească își găsește posibilitatea de desfășurare, în Pusta panonică și o pradă ușoară în regatul maghiar, minat permanent de o nobilime prea

ocupată de exploatarea latifundiilor și de interesele castei sale.

Văzând pericolul, ultimul rege maghiar, un Iagellon, Ludovic al II-lea, face eforturi disperate. Atunci și-au dat seama și Ungaria — a cărei nobilime trufașă o dusesse la dezastru — și Polonia permanent egoistă, ce însemnase rezistența Moldovei, numind-o — de altfel prea târziu — *«Fortăreața și zidul de apărare al Ungariei și al Poloniei»* (*«... Terra illa est velut propugnaculum et antemurale tam regni Ungariae quam Polonie»*), și prin aceasta consacrând-o ca însăși fortăreața Europei.

Este de asemeni semnificativ, că în pragul ofensivei turcești, apărarea Banatului amenințat, a fost încredințată tot nobililor Români, cari prezentau mai multă garanție, față de permanentele trădări maghiare. Astfel la 1519 Ludovic dăruiește nobililor români Fiatu și lui Racoviță, din Banat, pădurea Losna, în semn de recompensă pentru serviciile militare aduse în luptele de graniță cu Turcii. La 1521 Ban al Severinului era Niculae Gârliște, apoi din registrul de cheltueli al regelui Ludovic (1525), se disting: Gh. Scăriță, Ioan Bocoșniță ca jude al Caransebeșului, îi găsim pe Nicolae Căstruț de Caransebeș, pe Darcu, Voian, Vlad și Vlăsie Voievozi de Timișoara. De asemeni mai aflăm pe Ioan Drag

comite al Timișoarei, care era fiul lui Bartolomeu Drag, fostul Voievod al Transilvaniei, aliat și rudă a lui Ștefan cel Mare și descendent direct din Voievozii Maramureșeni. Acest Ioan Drag moare eroic în lupta dela Mohács (August 1526), fiind trecut printre cei mai de seamă demnitari căzuți pe câmpia groaznicei bătălii. El purta atunci titlul de « Jude al Curiei », fiind « al doilea după Palatinul Ungariei ».

Și totuși Ungaria a fost ajutată, începând cu sumele de peste 50.000 ducăți acordate de către Papa Leon X și până la trimeterea de contingente germane, care însă sunt refuzate de nobilii maghiari spunând că « mai de grabă se supun Turcilor, de cât să primească ajutor german ».

Regatul maghiar s'a dovedit însă incapabil a rezista ofensivei turcești și prin căderea sa dela 1526 a permis Turcilor să pătrundă în Europa Centrală.

Nepăsarea Ungurilor o atestă și nunțiul papal de atunci din Ungaria — Baronul Antonio del Burgio — care scrie secretarului papei că « ...dacă Ungaria ar putea fi salvată din vârtejul primejdiei turcești, pentru un preț de trei fiorini, nu s'ar găsi în toată țara trei oameni, gata să aducă acest sacrificiu. . . ».

De aci putem trage o concluzie, care se impune față de neadevăratele afirmații maghiare debi-

tate Europei; căci Ungurii, cari n'au fost în stare să se salveze însăși, din pricina slăbiciunii lor, ei care permanent au minat și au rupt legătura dintre poporul Român — bloc aborigen — și blocul romano-germanic apusean, cum de pot afirma că au salvat Europa de invazia Turcească???...

În timp ce Turcii se instalaseră la Buda transformată în pașalâc, cele trei Principate Românești, numai vasale Turcilor, continuau să împlinească funcția lor de apărare a civilizației creștine, deși rămăseseră complet izolate amenințate de anarhia din Statul polon sau mai apoi de imperialismul rusesc.

Această permanență a blocului românesc a remarcat-o și Soliman Magnificul, atunci când a mărturisit temerea sa că « cele trei principate, Transilvania, Moldova și Țara Românească se vor închea într'o singură țară » (*Omnia haec regna in unnum coirent*).

Tot atunci, Ferdinand de Habsburg — fratele lui Carol Quintul —, pretendent la vestigiile tronului maghiar, scria Arhiepiscopului Olahus: « ...Iată rasele cele mai celebre, și printre acestea a strămoșilor tăi Români. Părinții tăi, toată lumea știe că sunt descendenții Romanilor, stăpânii lumii, pentru aceasta ei se numesc Români. Cei din rasa ta excelează prin bravură

și au dat căpitani vestiți ca Ioan Huniade și regele Mateiaș...»¹⁾).

* * *

Timp de aproape două veacuri, Turcii au stat până sub zidurile Vienei, în care răstimp Ungurii așteptau salvarea lor dela alții, liberare care avea să vină prin respingerea Turcilor de către Austrieci, la sfârșitul secolului XVII; în felul acesta Ungaria trecând sub dominația Austriei pentru încă alte două veacuri.

Dar dacă în acest răstimp Ungurii sau Polonia, nu au încercat ofensive serioase pentru îndepărtarea pericolului turc, nu același lucru s'a întâmplat cu Principatele Române, care permanent — într'un fel sau altul — au hărțuit pe Turci.

Imediat după căderea Ungariei, Petru Rareș, Domnul Moldovei, situându-se pe linia politicei lui Ștefan cel Mare, caută a se scăpa de orice influență turcească, prin alianța ce a făcut-o cu Ferdinand de Habsburg, fapt care i-a atras puternica urgie turcească condusă de Soliman Magnificul. În împrejurări mai critice decât cele în care avusese de luptat părintele său, Petru Rareș a pierdut lupta, dar Moldova ră-

---

¹⁾ Hunfalvy, în revista Századok. Budapest, 1879, pag. 74.

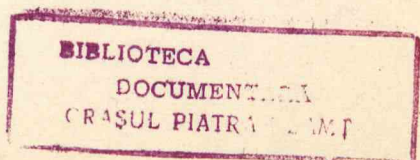
mâne totuși un stat independent, legat de Turci numai prin plata unui tribut, care pentru Sultan putea însemna un motiv de suzeranitate, iar pentru Domnul Moldovei numai un dar de împăciuire.

La sfârșitul veacului XVI, atât în Moldova cât și în Țara Românească, se fac două mari încercări împotriva pericolului otoman. Incercarea și lupta, cu adevărat cometică, a lui Ioan Vodă cel Cumplit (1572—1574), a fost desăvârșită — oarecum — de către marele Domn al Țării Românești — apoi Principe al Transilvaniei și Moldovei — Mihai Viteazul.

Când la 1600, Mihai Viteazul realizase unirea politică a celor trei Principate românești, devenise și cel mai temut adversar al Turcilor, în urma campaniilor sale victorioase, care au culminat cu bătălia din 1595, dela Călugăreni.

Momentul politic al acelei uniri, a fost cu mult mai semnificativ, căci poporul Român unit politicește a reușit să refacă și legătura directă cu Europa Centrală — prin alianța lui Mihai și vecinătatea cu Imperiul Austriac — și prin aceasta se putea opune cu mult succes oricăror încercări turcești.

Căderea lui Mihai se datorează — în cea mai largă măsură — nobililor maghiari, cari profitând de încrederea ce le-a acordat-o la un moment

dat Mihai, l-au minat, până au determinat asasinarea lui pe câmpia Turzii.

Matei Basarab (1633—1654), Domn al Țării Românești, este desemnat conducător al unei cruciate împotriva Turcilor, care însă nu s'a realizat din pricina permanentelor certuri dintre statele creștine.

Mai pot fi date nenumărate exemple care să ilustreze dârzenia poporului Român în lupta sa, rezistența sa, care salvă în largă măsură buna stare a popoarelor europene.

Cât privește Transilvania, încă dela începutul stăpânirii lor, Austriecii, și-au dat seama, că acolo, elementul care poate reprezenta o forță militară, îl formează Românii. De aceea, regimamentele cari aveau să păzească granița către Turci sau Răsărit, au fost încredințate Românilor.

De fapt chemarea Românilor pentru apărarea Carpaților se situa pe linia menirii de veacuri a acestui popor.

Astfel au fost create trei mari grupe sau ținuturi de grăniceri Români. Unul dela Brașov la Hațeg și Porțile de Fier, avea misiunea de a apăra Carpații Meridionali; al doilea de unde se termină Secuii, până în apropierea graniței de Nord, cuprinzând și ținutul atât de românesc al Bistriței. Al treilea grup era format din cavalerie, care avea posibilitatea deplasărilor ușoare.

Iată deci, că și în secolele XVII și XVIII, regiunea Carpato-Dunăreană — cu aspectul său de bastion natural — era apărată tot de către poporul Român, a cărui rezistență în lupte a remarcat-o mai târziu și Impăratul Franț Iosef, când a spus: «...Die Zähigkeit, Genügsamkeit und Ausdauer der Rumänischen Regimenter...».

* * *

Când în 1918, Europa, slăbită de războiul care nu se terminase, era amenințată de pericolul bolșevic care venea din nord-est, poporul Român a fost acela care a suportat șocul, ca și altădată izbitura cea dintâi a tuturor năvălirilor, și nu numai că a rezistat și de data aceasta, dar a trecut la ofensiva care a salvat însăși Europa de bolșevism.

Căci bolșevismul ocolind blocul românesc — așa cum îl ocoliseră, cu secole în urmă, Turcii la Sud, asemenea lor chiar — a găsit o pradă ușoară în Ungaria, care prin proclamarea sa sub regimul lui Bella Kun, ca Stat bolșevic, a prilejit pătrunderea pericolului roșu în centrul Europei.

Regele Ferdinand I al României a mărturisit atunci că, «dacă rezistența noastră nu este eficientă, existența Europei întregi este amenințată...».

În urma deselor atacuri date părților românești, de către bandele bolșeviste ale lui Bela Kun, Românii trec la ofensivă și printr'o serie de victorii distrug armata roșie maghiară, restabilind Ungaria în limitele sale originare și etnice.

Să nu mai vorbim acum de recunoștința maghiară... Iar pentru argumentele proiectate pe o falsă perspectivă istorică, în slujba unei neîntemeiate teze, îi trimetem să recitească cu atenție istoria adevărată a propriei lor patrii.

* * *

Actualmente poporul Român — insulă în « marea slavă », — constituie o fortăreață care prin însăși existența sa, va zădărnici permanent panslavismul, sub orice formă.

Notiță Bibliografică ;

- Hurmuzache, documente privitoare la Istoria Românilor, vol. I^a, II^a, II^a, III.
- Mihaly, Diplome Maramureșene, 1901.
- Lupaș, Paralelism Istoric, 1937.

Ian. 1941

MONITORUL OFICIAL ȘI
IMPRIMERIILE STATULUI
IMPRIMERIA NAȚIONALĂ
BUCUREȘTI — 1941.

C. 68.106.